

Slovensko

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

Správa je prekladom samostatnej kapitoly spoločnej správy Európskej siete národných inštitúcií pre ľudské práva (ďalej len „ENNHRI“) o stave v oblasti právneho štátu v Európskej únii. Kapitolu Slovensko spracovalo Slovenské národné stredisko pre ľudské práva a pokrýva obdobie od januára do decembra 2025. Text obsahuje odkazy na zdroje, ktoré sú prístupné v elektronickej verzii správy zverejnenej na www.snslp.sk.

Úvod

V roku 2025 čelilo Slovensko rôznym výzvam vyplývajúcim z pretrvávajúcich a rastúcich hrozieb podkopávajúcich právny štát. V tejto správe NHRI zdôraznila pretrvávajúce problémy vrátane rozšírenia dezinformácií útočiacich na demokraciu. Medzi výzvy patrilo aj zníženie ochrany obhajcov a obhajkyň ľudských práv, novinárov a novinárov a slobody médií v ostatných rokoch. Stredisko ďalej informovalo o zvýšenom využívaní skrátených legislatívnych procesov a prekážkach participatívnych procesov, ktoré bránia tvorbe politík založených na údajoch a vedú k prijímaniu zákonov, ktoré oslabujú právny štát. Správa sa zameriava aj na konkrétne výzvy, ktoré vznikli v roku 2025, ako je schválenie ústavných zmien, ktoré spochybňujú prednosť medzinárodného a európskeho práva, a snahu o oslabenie ochrany oznamovateľov na Slovensku. Vývoj v roku 2025 poukazuje na systémové oslabovanie demokratických záruk na Slovensku.

Obhajcovia a obhajkyne ľudských práv a občianska spoločnosť

Výzvy, ktorým čelia obhajcovia a obhajkyne ľudských práv a obmedzovanie občianskej spoločnosti

Podľa [prieskumu, ktorý uskutočnila Amnesty International Slovensko \(AI SK\)](#) a ktorý bol zverejnený v júni 2025, mimovládne neziskové organizácie čoraz častejšie čelili autoritatívnym praktikám zo strany štátu. Organizácie, ktoré upozorňujú na porušenia práv vládou, informovali o zintenzívnení nepriateľstva a narastajúcom tlaku. Celkové zistenia prieskumu potvrdzujú zistenia NHRI, a to narastajúcu atmosféru strachu, neistoty a polarizácie v slovenskej spoločnosti.

[Podľa výskumu NHRI o environmentálnych obhajcoch a obhajkyňiach ľudských práv](#) zverejneného v roku 2025, sa občiansky priestor v oblasti ochrany prírody výrazne zúžil a environmentálni obhajcovia a obhajkyne ľudských práv boli vystavení systematickému obťažovaniu, ktorého intenzita a závažnosť sa zvyšovali. Legislatívne a inštitucionálne zmeny obmedzovali participáciu a odborný dialóg, rétorika Ministerstva životného prostredia prispievala k nepriateľskej atmosfére a zvyšovala riziko obťažovania.

Štrukturálne výzvy mimovládnych neziskových organizácií a obhajcov a obhajkýň ľudských práv *Nedostatok adekvátneho financovania mimovládnych neziskových organizácií a obhajcov a obhajkýň ľudských práv*

NHRI uskutočnila v januári 2026 prieskum medzi MNO na Slovensku, v ktorom respondenti uviedli pokles financovania z verejných zdrojov a/alebo členských príspevkov, ako aj od medzinárodných donorov v roku 2025. Niektorí z nich zároveň poukázali na nedostatok transparentnosti pri procesoch prideľovania finančných prostriedkov.

Finančná neistota sa ukázala ako významný problém aj [v prieskume AI SK](#). Organizácie uvádzali zníženie alebo pozastavenie verejného financovania, vyššie prevádzkové náklady a komplikácie súvisiace so zahraničnou podporou. V dôsledku toho viac ako tretina organizácií zvažovala obmedzenie svojich aktivít alebo zníženie počtu zamestnancov a zamestnankyň. Aby mohli pokračovať vo svojej činnosti, väčšina MNO sa vo vyššej miere spoliehala na dobrovoľníctvo.

Priame prekážky prístupu k financovaniu

Ministerstvo spravodlivosti SR (MS SR) [pozastavilo](#) v marci 2025 poskytnutie grantu vo výške 30 000 EUR pre LGBTI organizáciu Iniciatíva Inakosť, ktorý bol určený na poskytovanie odbornej pomoci obetiam trestných činov motivovaných nenávisťou. MS SR [argumentovalo](#) tým, že organizácia nezverejnila granty poskytnuté Ministerstvom zahraničných vecí USA v celkovej výške 158 000 USD za predchádzajúce tri roky vrátane roku 2025. Z rovnakých dôvodov [ministerstvo pozastavilo financovanie](#) aj organizácii Liga za ľudské práva, ktorá poskytuje právnu pomoc žiadateľom a žiadateľkám o azyl.

Prekážky v prístupe k tvorbe práva a politik a k zmysluplnej participácii

Obhajcovia a obhajkyne ľudských práv čelia rôznym prekážkam pri zapájaní sa do zmysluplných verejných konzultácií, vrátane úplného obchádzania týchto procesov prostredníctvom zrýchlených legislatívnych konaní (ako sa uvádza v kapitole nižšie). Mnohé zákony, podporované vládami predstaviteľmi, sú zároveň predkladané prostredníctvom parlamentu, čo obhajcom a obhajkyňiam ľudských práv neposkytuje dostatočný priestor na diskusiu o navrhovaných zmenách. Navyše, poslanci a poslankyne nie sú povinní zaoberať sa podnetmi alebo sťažnosťami obhajcov a obhajkýň ľudských práv. Ak sa participatívne procesy uskutočňujú, obhajcovia a obhajkyne ľudských práv poukazujú na problémy, ako je nedostatočný čas na vyjadrenie sa k návrhom či spochybňovanie ich argumentov a odbornosti.

Nadmerné administratívne kontroly a audity

[V marci 2025 vláda SR prijala uznesenie](#), ktorým členom vlády uložila povinnosť vopred oznamovať informácie o zámere uzatvoriť finančné zmluvy s organizáciami občianskej spoločnosti.

[Audit verejných financií](#) za obdobie rokov 2020 – 2025, ktorý vykonalo Ministerstvo financií SR (MF SR) na základe vládneho uznesenia, ukázal, že ministerstvá a vládne agentúry poskytli MNO 1,2 miliardy EUR z celkových viac ako 23,7 miliardy EUR poskytnutých právnickým osobám na Slovensku. Hoci MNO predstavovali iba 5 % príjemcov týchto verejných prostriedkov, MF SR

vykonalo hĺbkový audit rizikovo vybranej vzorky 26 príjemcov, pričom viac ako polovicu z nich tvorili organizácie pôsobiace v oblasti ľudských práv.

Zákony a/alebo politiky, ktoré negatívne ovplyvňujú právo na združovanie, zhromažďovanie a protestovanie

V správe o právnom štáte 2025 informovalo Stredisko o takzvanom zákone o mimovládnych organizáciách, ktorý bol predložený do parlamentu v marci 2024. Pôvodne mal tento zákon zaviesť povinnosť pre mimovládne organizácie, ktoré prijímajú finančný alebo iný materiálny prospech presahujúci 5 000 EUR za kalendárny rok od zahraničnej fyzickej alebo právnickej osoby, zaregistrovať sa ako „organizácia so zahraničnou podporou“ a uvádzať toto označenie vo všetkých úkonoch v priebehu svojej činnosti. Táto povinnosť bola neskôr v návrhu zákona nahradená povinnosťou registrovať sa na „lobistické“ činnosti. Návrh zákona bol pred prijatím v apríli 2025 niekoľkokrát novelizovaný, pričom niektoré z najkontroverzejších ustanovení vrátane vyššie uvedených povinností boli vypustené. Prijatý zákon vyžaduje, aby všetky formy mimovládnych organizácií (združenia a organizácie s medzinárodným prvkom, ak ich príjmy presiahnu 35 000 EUR za kalendárny rok) uvádzali vo svojich výkazoch prehľad príjmov podľa zdrojov a prehľad výdavkov, prehľad osôb, ktoré prispeli na činnosť mimovládnej organizácie, vrátane výšky peňažného príspevku a identifikačných údajov fyzických osôb, ak ich príspevok presiahol 5 000 EUR ročne, a identifikačné údaje právnických osôb bez ohľadu na výšku ich príspevku. Zákon tiež zavádza právo Ministerstva vnútra alebo príslušného registrového úradu posudzovať obsah výkazu a spracúvať osobné údaje obsiahnuté vo výkazoch aj bez súhlasu dotknutej osoby. Ďalšou významnou povinnosťou je zaradenie mimovládnych organizácií do okruhu povinných osôb podľa [zákona o slobodnom prístupe k informáciám](#), čo pre mimovládne organizácie predstavuje nadmernú administratívnu záťaž. Skupina poslancov a [verejný ochranca práv](#) iniciovali konanie pred Ústavným súdom, na základe ktorého [Ústavný súd](#) v decembri dospel k záveru, že napadnutý zákon je protiústavný, pretože nie je v súlade s právom na súkromie, právom na informácie a slobodou združovania v zmysle Ústavy a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

[Hrozby voči mimovládnym neziskovým organizáciám a obhajcom a obhajkyniam ľudských práv](#)

Podľa vyššie uvedeného prieskumu AI SK a správy o environmentálnych obhajcoch a obhajkyniach ľudských práv, čelili MNO verbálnym útokom, online hrozbám alebo obťažovaniu, negatívnym naratívom a zvýšenému administratívne dohľadu zo strany štátu, vrátane strategických žalôb proti účasti verejnosti (SLAPP).

Organizácie občianskej spoločnosti zapojené do prieskumu AI SK uvádzali rastúcu demonizáciu, zastrašovanie a stigmatizáciu, sprevádzané obmedzovaním finančnej podpory a zvyšujúcimi sa administratívnymi tlakmi. Mnohé MNO čelili online aj offline obťažovaniu vrátane nenávisných prejavov, vyhrážok, zverejňovaniu osobných údajov bez súhlasu (doxxing) a fyzického zastrašovania. Útoky často prichádzali od verejnosti, ale aj od politikov a provládných influencerov. V dôsledku týchto incidentov musela takmer tretina oslovených organizácií prijať dodatočné bezpečnostné opatrenia.

Prieskum AI SK ďalej ukazuje, že v období od januára 2024 do apríla 2025 zaznamenala takmer tretina MNO zvýšený dohľad a monitorovanie zo strany štátnych inštitúcií. Až 85 % organizácií zároveň vyjadrilo obavy o budúcnosť v súvislosti so zákonom o mimovládnych organizáciách, ktorý zaviedol významné administratívne zaťaženie a rozšírený štátny dohľad.

Zistenia vyššie uvedenej výskumnej správy NHRI o environmentálnych obhajcoch a obhajkyňach ľudských práv ukázali, že až 80 % oslovených environmentálnych obhajcov a obhajkýň na Slovensku zažilo určitú formu obťažovania, pričom najčastejšie išlo o šírenie nepravdivých informácií a ohováranie. Takmer polovica respondentov a respondentiek sa stretla s nenávisťnými správami, spamom alebo nenávisťnými telefonátmi, ako aj s osobnými urážkami a prenasledovaním. Niektorí a niektoré uviedli vyhrážky násilím a viacerí a viaceré zažili fyzické útoky.

K obťažovaniu často dochádzalo opakovane a v kombinovaných formách, napríklad verbálne útoky boli sprevádzané vyhrážkami alebo právnym nátlakom. Medzi činnosti spojené s najvyšším rizikom patrila aktivita na sociálnych sieťach, terénny monitoring, oznamovanie porušení environmentálnych predpisov a verejné vystupovanie v médiách. Viaceré osoby čelili kontrolám, trestným oznámeniam alebo súdnym žalobám. Tieto kroky sa javili ako zastrašovacie taktiky pripomínajúce strategické žaloby proti účasti verejnosti (SLAPP).

Národné rámce na podporu a ochranu obhajcov a obhajkýň ľudských práv a organizácií občianskej spoločnosti

Poradné orgány

Verejným orgánom zriadeným v rámci vlády s cieľom poskytovať poradenstvo v oblasti občianskej spoločnosti je Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rozvoj občianskej spoločnosti, ktorý je zodpovedný za podporu iniciatív občianskej spoločnosti a posilňovanie účasti verejnosti. Úrad slúži ako hlavný komunikačný bod medzi vládou a občianskou spoločnosťou a poskytuje kanál pre spätnú väzbu od členov občianskej spoločnosti. Na kandidátov a kandidátky nominovaných na pozíciu splnomocnenca, ktorého priamo menuje vláda, sa nevzťahujú žiadne odborné požiadavky, čo môže zvyšovať zraniteľnosť úradu voči politizácii.

Rada vlády Slovenskej republiky pre mimovládne neziskové organizácie slúži ako poradný a koordinačný orgán, ktorý podporuje vládu pri rozvoji občianskej spoločnosti. Rada, ktorá spája zástupcov ministerstiev, organizácií občianskej spoločnosti a Úradu splnomocnenca, prerokúva legislatívne a iné politické zmeny, vydáva vyhlásenia k aktuálnemu dňaniu v tomto sektore a konzultuje implementáciu strategických dokumentov. Okrem toho predkladá vláde návrhy zamerané na posilnenie a rozvoj občianskej spoločnosti. Národné rámce na podporu a ochranu obhajcov a obhajkýň ľudských práv a organizácií občianskej spoločnosti.

Konkrétne národné stratégie na ochranu obhajcov ľudských práv a/alebo začlenenie ochrany obhajcov ľudských práv do akčných plánov v oblasti ľudských práv

Existuje niekoľko strategických dokumentov zameraných na posilnenie občianskej spoločnosti a účasti verejnosti, vrátane Koncepcie rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku na roky 2022–

[2030](#) a jej jednotlivých akčných plánov, ako aj [akčných plánov pre otvorené vládnutie](#). Koncepcia rozvoja občianskej spoločnosti zahŕňa cieľ prehĺbiť dialóg medzi občianskou spoločnosťou a verejnou správou ako prevenciu proti útokom alebo šíreniu negatívnych postojov voči občianskej spoločnosti, napríklad prostredníctvom vývoja nástrojov na boj proti dezinformáciám o mimovládnych organizáciách a pozitívnej propagácie výsledkov ich práce.

V rámci transpozície Smernice EÚ o ochrane osôb zapojených do verejnej účasti pred zjavne neopodstatnenými nárokmi alebo zneužívajúcimi súdnymi konaniami z roku 2024 vláda navrhla novelu Civilného sporového poriadku a v súlade s európskou legislatívou zaviedla nový typ sporu – strategické žaloby proti účasti verejnosti.

Medzery v ochrane obhajcov a obhajkýň ľudských práv na národnej úrovni

Na Slovensku neexistujú žiadne konkrétne politiky ani mechanizmy týkajúce sa ochrany obhajcov a obhajkýň ľudských práv. Keďže transpozícia smernice proti SLAPP stále čaká na schválenie vládou, obhajcovia ľudských práv v súčasnosti nemajú v právnych sporoch žiadne osobitné záruky a nachádzajú sa v rovnakej situácii ako akákoľvek iná osoba. Ďalším problémom v súvislosti so žalobami typu SLAPP je skutočnosť, že ohováranie naďalej predstavuje trestný čin, za ktorý hrozia jedny z najvyšších trestov v EÚ, konkrétne od jedného do ôsmich rokov odňatia slobody. V dôsledku toho sa tento trestný čin využíva ako nástroj zastrašovania obhajcov a obhajkýň ľudských práv.

Ďalším problémom súvisiacim s ochranou obhajcov ľudských práv je skutočnosť, že strategické dokumenty sa nepremietajú do konkrétnych opatrení. Napriek deklarovaným cieľom stratégie rozvoja občianskej spoločnosti, ktorými sú vytvorenie priaznivého prostredia pre občiansku spoločnosť a posilnenie systémovej odolnosti, v posledných rokoch došlo k nárastu útokov a dezinformácií namierených proti občianskej spoločnosti a mimovládnym organizáciám. Je to spôsobené rôznymi faktormi, vrátane cielených diskreditačných kampaní proti obhajcom a obhajkyniam ľudských práv a šírenia dezinformácií zo strany politických predstaviteľov. Stredisko napríklad vo svojej [výskumnej správe](#) o obhajcoch a obhajkyniach ľudských práv v oblasti životného prostredia skonštatovalo, že predstavitelia Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky často vykresľujú obhajcov ľudských práv ako hrozbu. V dôsledku toho tieto očierňovacie kampane podnecujú nenávisť a oslabujú ochranu obhajcov a obhajkýň ľudských práv.

Okrem toho sa mimovládne organizácie potýkajú aj s rôznymi problémami týkajúcimi sa ich financovania, medzi ktoré patria škrtý vo verejných finančných programoch a absencia systematického a udržateľného financovania. Tento nedostatok zdrojov ovplyvňuje prácu obhajcov a obhajkýň ľudských práv, poskytovanie služieb a ich schopnosť brániť sa proti SLAPP žalobám a iným útokom na ich činnosť.

Činnosti národných ľudskoprávných inštitúcií na podporu priestoru pre občiansku spoločnosť a obhajcov a obhajkyň ľudských práv (HRD)

Propagačné a/alebo komunikačné kampane

V roku 2025 [usporiadalo](#) Stredisko v rámci Festivalu právneho štátu sériu diskusií o občianskej spoločnosti. Dve diskusie sa [zamerali](#) na obhajcov a obhajkyne ľudských práv v oblasti životného prostredia a na širší občiansky priestor a výzvy, ktorým čelí. Stredisko tiež [zorganizovalo](#) prezentáciu Správy o právnom štáte za rok 2025. Stretnutia sa zúčastnili viaceré mimovládne organizácie.

Spoločné stretnutia a/alebo okrúhle stoly

V novembri sa Stredisko [spolupodieľalo](#) na organizácii okrúhleho stola venovaného ľudským právam ľudí žijúcich s HIV alebo ohrozených HIV. Toto stretnutie odborníkov a odborníčok iniciovalo dialóg s Ministerstvom zdravotníctva a Krajským úradom verejného zdravotníctva o súčasnej legislatíve v tejto oblasti s cieľom posilniť ochranu ľudí žijúcich s HIV na Slovensku. Okrem toho Stredisko v spolupráci s mimovládnu organizáciou Možnosť voľby [spoluorganizovalo](#) a zúčastnilo sa okrúhleho stola zameraného na sexuálne a reprodukčné práva.

Posilnenie kapacít obhajcov a obhajkyň ľudských práv

Stredisko [zorganizovalo](#) dve školenia zamerané na budovanie kapacít obhajcov a obhajkyň ľudských práv, ktoré sa zameriavali na postupy podávania správ o ľudských právach v rámci Európskej sociálnej charty (ESC) a Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (CESCR). Počas týchto školení Stredisko informovalo obhajcov a obhajkyne ľudských práv o možnostiach zapojiť sa do monitorovacích postupov a diskutovalo s nimi o kľúčových otázkach v daných oblastiach ľudských práv. V dôsledku týchto stretnutí Stredisko spolupracovalo s piatimi mimovládnymi organizáciami na príprave dvoch podaní.

Výmena skúseností

Stredisko bolo pozvané, aby na workshope organizovanom Radou Európy v Arménsku prednieslo príspevok o svojich skúsenostiach s monitorovaním sociálnych práv. Jeho zástupkyňa zdôraznila dôležitosť spolupráce s mimovládnym sektorom, pričom vyzdvihla zásadný prínos priamych skúseností obhajcov a obhajkyň ľudských práv z práce s dotknutým obyvateľstvom.

Iniciatívy na ochranu priestoru pre občiansku spoločnosť a obhajcov ľudských práv

Stredisko sa angažovalo v téme ochrany obhajcov a obhajkyň ľudských práv a občianskej spoločnosti najmä pomocou monitorovania stavu občianskej spoločnosti, vydávania odporúčaní vnútroštátnym orgánom a ďalších činností.

Príkladmi takýchto aktivít bolo napríklad predstavenie publikácie o obhajcoch a obhajkyňiach ľudských práv v oblasti životného prostredia. Okrem toho Stredisko predložilo podanie osobitnému spravodajcovi pre obhajcov ľudských práv, ktoré sa týkalo obhajcov a obhajkyň ľudských práv pôsobiach v oblasti zmeny klímy a spravodlivej transformácii. Vo svojich podaniach pre [Európsku sociálnu chartu](#) a [Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach](#) Stredisko informovalo o viacerých výzvach, ktorým čelí občianska spoločnosť, vrátane povinností vyplývajúcich z nedávno prijatého zákona o mimovládnych organizáciách a

otázok financovania súvisiacich s nedostatkom udržateľného a dlhodobého financovania sociálnych služieb.

[Stredisko sa obrátilo](#) na Úrad pre demokratické inštitúcie a ľudské práva (ODIHR) so žiadosťou o vydanie stanoviska k novele zákona o neziskových organizáciách. ODIHR následne vydal naliehavé stanovisko k navrhovanému zákonu a dospel k záveru, že prijatý zákon obsahuje závažné nedostatky z hľadiska medzinárodných noriem v oblasti ľudských práv a záväzkov Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe. Stredisko tiež zverejnilo [tlačové vyhlásenie](#) k tejto novele, v ktorom vyzvala poslancov a poslankyne, aby navrhované zmeny nepodporili. Stredisko taktiež zaslalo list prezidentovi, v ktorom mu oznámilo hlavné obavy a požiadalo ho, aby prijatý zákon nepodpísal.

Pokiaľ ide o potreby inštitúcie pri posilňovaní ochrany občianskej spoločnosti na národnej úrovni, Stredisko sa domnieva, že najlepším nástrojom na jej posilňovanie je komunikácia, spolupráca, vytváranie sietí a zvyšovanie povedomia o nevyhnutnosti zdravého občianskeho priestoru pre demokraciu a ľudské práva.

Odporúčania národnej ľudskoprávnej inštitúcie pre národné a regionálne orgány:

1. Vládi Slovenskej republiky, aby sa zdržala online aj offline obťažovania, vrátane verbálnych útokov a vyhrožok voči mimovládnym organizáciám, obhajcom a obhajkyniam ľudských práv.
2. Vyšetrit' prípady obťažovania a zastrasovania, vyhrožok, násilia voči mimovládnym organizáciám a obhajcom a obhajkyniam ľudských práv, ako aj iné obmedzenia práv, vrátane tých zo strany politikov, a zaručit', aby mohli vykonávať svoju činnosť v bezpečných podmienkach.
3. Zabezpečit' dlhodobé, udržateľné, transparentné, včasné a predvídateľné financovanie mimovládnych organizácií, obhajcov a obhajkýň ľudských práv.

Demokracia

Dezinformácie

Dezinformačné a očierňujúce kampane namierené proti mimovládnym organizáciám často vedú k obťažovaniu, nenávisti na internete a verbálnym útokom vrátane vyhrožok smrťou namierených proti členom týchto organizácií a môžu spôsobiť jednotlivcom značnú ujmu a zasahovať do ich práva na súkromie. Takéto naratívy sa na Slovensku objavujú od roku 2018, kedy došlo k vražde investigatívneho novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Martiny Kušnírovej, po ktorej nasledovali masové protesty. V reakcii na to politickí predstavitelia začali šíriť konšpiračné teórie a obviňovať protestujúcich, že sú riadení zo zahraničia a financovaní Georgeom Sorosom. Odvtedy sa stigmatizujúce naratívy a dezinformácie zamerané na mimovládne organizácie zintenzívnili, pričom naratív o „zahraničných agentoch“ sa stal prevládajúcou formou dezinformácie na Slovensku. Na začiatku roka 2025 sa po návšteve premiéra v Moskve konali masové pokojné [protesty](#) na podporu Ukrajiny a členstva Slovenska v EÚ a NATO. V reakcii na tieto protesty politickí predstavitelia [tvrdili](#), že zahraničné sily sa spriahli s cieľom zvrhnúť vládu, a označili ich za „slovenský Majdan“ (čím vytvorili paralelu s udalosťami, ako bol ukrajinský Euromajdan či nedávne protesty v Gruzínsku).

V období od júla 2024 do júna 2025 [analyzovalo Investigatívne centrum Jána Kuciaka](#) tisíce platených politických reklám v krajinách Vyšehradskej štvorky (V4). V rámci V4 identifikovali na platformách Meta 773 nenávistných politických reklám, ktoré používali útočný alebo dehonestujúci jazyk, z toho 523 pochádzalo zo Slovenska. Analýza ukázala, že vládna strana patrila medzi najväčších zadávateľov nenávistných reklám na Slovensku. Platené útoky boli zamerané na médiá, ale aj na občianskych aktivistov, obhajcov ľudských práv a mimovládne organizácie. Analýza odhalila, že útočili najmä prostredníctvom naratívov, ktoré ich vykresľovali ako nepriateľov – obviňovali novinárov a mimovládne organizácie zo zrady, šírenia klamstiev alebo obhajoby cudzích záujmov. Takmer tri štvrtiny reklám vychádzali z dezinformačného rámca, podľa ktorého médiá alebo občianska spoločnosť šíri nepravdy.

Dezinformácie sa často neprimerane zameriavajú na zraniteľné skupiny obyvateľstva, čím zosilňujú nenávistné prejavy a diskrimináciu. Stredisko [monitorovalo](#) spôsob, akým sú migranti a migrantky zobrazovaní v médiách, a dospelo k záveru, že verejný diskurz je na Slovensku výrazne redukovaný na otázky bezpečnosti a otázky riadenia hraníc. Ďalej zistilo, že analyzované médiá používajú slovnú zásobu, ktorá podporuje negatívny postoj voči migrujúcim ľuďom. Okrem toho fakticky nesprávne používanie pojmu „nelegálny migrant“ prispieva k negatívnemu obrazu migrantov. Takéto vyhlásenia však vyslovili aj politici z celého politického spektra, a to aj v oficiálnych oznámeniach príslušných ministerstiev.

Odporúčania NHRI pre národné a regionálne orgány

1. Vláde Slovenskej republiky odporúča zriadiť nezávislý úrad s dostatočnými zdrojmi, ktorého úlohou bude vyvracať virálne internetové hoaxy a dezinformácie, s cieľom zabezpečiť, aby bolo v pluralitnom mediálnom prostredí zaručené právo na prístup k objektívnym informáciám a faktom.

Proces tvorby legislatívy

Skrátené legislatívne konanie

Ako už bolo zdôraznené v minuloročnej [správe](#), skrátený legislatívny proces zostáva na Slovensku problémom, ohrozuje právnu istotu a obmedzuje účasť verejnosti. Podľa [oficiálnych parlamentných štatistík](#), ktoré k januáru 2026 pokrývajú iba obdobie do 30. júna 2025, počas súčasnej vlády parlament schválil 193 legislatívnych návrhov, z ktorých 52 bolo schválených v zrýchlenom konaní, čo znamená, že 25 percent všetkých prijatých zákonov neprešlo procesom verejných konzultácií a boli schválené v zrýchlenom konaní v parlamente, čím sa obmedzil čas na diskusiu.

Pre ilustráciu dopadu tejto praxe Stredisko upriamuje pozornosť na jeden legislatívny návrh prijatý počas decembrového zasadnutia parlamentu v roku 2025, ktorý bol ďalšou zo série zrýchlených zmien Trestného zákona. **Vláda 19. novembra schválila [návrh](#)** ministra spravodlivosti, ktorý neprešiel povinným konzultačným postupom a navrhla parlamentu zrýchlený postup. Novela Trestného zákona sa týkala menších zmien na riešenie nárastu drobných krádeží v krajine po minuloročných zrýchlených zmenách, ktoré zvýšili výšku škody požadovanej pre trestnú zodpovednosť na 700 eur. Vláda sa pri žiadosti o skrátené legislatívne konanie pri týchto

kozmetických zmien odvolala na riziko pre majetok a náhlu a mimoriadnu povahu tejto situácie, a to aj napriek tomu, že členovia opozície tvrdili, že drobné krádeže narastajú minimálne od augusta 2024, čo [vláda v tom čase poprela](#).

Novela bola následne predložená parlamentu 22. novembra. 9. decembra parlament schválil zrýchlený postup, **10. decembra parlament schválil zákon v prvom čítaní** a okamžite ho poslal na prerokovanie parlamentnému výboru. Parlamentný výbor 11. decembra schválil pozmeňujúce návrhy a navrhol významné zmeny vrátane pridania **nového trestného činu marenia volebnej kampane** s cieľom riešiť ovplyvňovanie volebnej kampane zo zahraničia ([v súlade s tvrdeniami vlády](#), že Veľká Británia v posledných voľbách podporovala influencerov propagujúcich opozičných kandidátov), **nového trestného činu popieranie mierového usporiadania po druhej svetovej vojne** s nejasným znením a **rozsiahlej zmeny Trestného poriadku** obmedzujúcej používanie dôkazov predložených tzv. spolupracujúcimi obvinenými (ktorí sú často hlavným zdrojom dôkazov v prípadoch korupcie a organizovaného zločinu). V ten istý deň, **11. decembra, parlament prerokoval návrh s týmito novými zmenami**, ale rozprava bola [obmedzená na 12 hodín](#). [Zákon](#) vrátane predtým neznámych a neohlásených zmien navrhnutých výborom, ktoré nijak nesúviseli s pôvodným návrhom, bol schválený neskôr večer v pléne, pričom celý zákon nadobudol **účinnosť 27. decembra**.

[Obmedzená účasť verejnosti](#)

V nedávnej [publikácii](#) Strediska obhajcovia a obhajkyne ľudských práv v oblasti životného prostredia poukázali na to, že existujú rôzne prekážky brániace účasti občianskej spoločnosti na legislatívnych procesoch. Napríklad lehoty na predkladanie pripomienok sú stanovené na minimálny počet dní a často začínajú až po kritike zo strany občianskej spoločnosti. Tieto postupy sa niekedy oznamujú tesne pred sviatkami, čo obhajcom ľudských práv zanecháva menej času na reakciu. To môže byť obzvlášť náročné pre osoby starajúce sa o ďalšiu osobu (na Slovensku prevažne ženy), ktoré nemusia mať dostatok času na účasť v týchto procesoch. Obhajcovia a obhajkyne ľudských práv vnímajú tieto participatívne procesy ako veľmi formalistické, teda prebiehajúce len kvôli dodržaniu postupu, pričom ich odbornosť je často spochybňovaná a ich argumenty ignorované. Obhajcovia a obhajkyne ľudských práv tiež uviedli, že keď sa konajú participatívne stretnutia, sú často pozývaní len na online účasť (na rozdiel od osôb z verejných orgánov).

Okrem toho boli zmeny v kľúčových právnych predpisoch v oblasti životného prostredia, ako je napríklad [zákon o ochrane prírody a krajiny](#), predkladané prostredníctvom pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhov predložených v parlamente, a to aj v prípadoch, keď poslanci pri príprave legislatívy spolupracovali so zástupcami ministerstva. Aby mohli organizácie ovplyvňovať navrhované právne predpisy v parlamente, potrebujú oveľa väčšie vnútorné kapacity na presadzovanie svojich stanovísk u poslancov, napríklad prostredníctvom otvorených listov. Navyše v parlamente neexistuje žiadny mechanizmus verejnej konzultácie, ktorý by poslancom umožnil vypočuť si kolektívne pripomienky rôznych aktérov, vrátane obhajcov a obhajkýň ľudských práv a mimovládnych organizácií. V dôsledku nedostatku kapacít a neistých výsledkov sa niektoré organizácie rozhodli nezapájať sa do advokačných činností v parlamente.

Opatrenia alebo iniciatívy zamerané na riešenie problémov v legislatívnych procesoch

Národná ľudskoprávna inštitúcia viackrát podporila zapojenie občianskej spoločnosti a mimovládnych organizácií do legislatívnych procesov. Stredisko napríklad upozornilo poslancov, že legislatívne postupy týkajúce sa environmentálnej legislatívy bránia účasti občianskeho priestoru, a zdôraznila dôležitosť zapojenia odborníkov a odborníčok do legislatívnych procesov. Stredisko zaslalo list parlamentným zástupcom, v ktorom im pripomenulo povinnosti týkajúce sa účasti verejnosti vyplývajúce z Aarhuského dohovoru. Okrem toho počas participatívneho procesu týkajúceho sa sociálno-klimatického plánu stredisko odporučilo národným orgánom, aby spolupracovali s mimovládnymi organizáciami zastupujúcimi zraniteľné komunity, ktoré budú ovplyvnené transpozíciou nového systému obchodovania s emisnými kvótami (ETS2).

Odporúčania NHRI pre národné a regionálne orgány

1. Vláde Slovenskej republiky, aby obmedzila využívanie skráteného legislatívneho konania výlučne na prípady náhlych, nepredvídateľných a závažných hrozieb pre hospodárstvo, ľudské práva alebo bezpečnosť, ako to stanovuje zákon, s cieľom zabezpečiť účinnú účasť verejnosti na legislatívnom procese a zaručiť právnu istotu prostredníctvom otvoreného, transparentného a na faktoch založeného legislatívneho procesu.
2. Národnej rade Slovenskej republiky, aby zmenila a doplnila pravidlá legislatívneho postupu s cieľom zabezpečiť prísnejšie pravidlá pre pozmeňujúce a doplňujúce návrhy k návrhom prerokúvaným v parlamente, ktoré predkladajú poslanci a poslankyne alebo parlamentné výbory a ktoré presahujú pôvodný rozsah návrhu alebo zavádzajú dodatočné pozmeňujúce a doplňujúce návrhy do nesúvisiacich právnych predpisov. Tieto pravidlá by mali najmä zabezpečiť, aby legislatívne návrhy, pre ktoré parlament schválil skrátené konanie, nemohli byť doplnené o nové ustanovenia, ktoré priamo nesúvisia s pôvodným návrhom, a na ktoré sa preto nevzťahujú dôvody pre zrýchlené konanie.
3. Vláda a Národná rada Slovenskej republiky by mali posilniť participatívne procesy s cieľom zapojiť osoby, ktorých sa navrhované právne predpisy týkajú, vrátane tých, ktoré sa navrhujú v parlamente, a poskytnúť im príležitosť vyjadriť sa. Mali by zabezpečiť, aby navrhované právne predpisy vychádzali z faktov a opierali sa o aktuálne odborné stanoviská, a aby boli v súlade so záväzkami Slovenska v oblasti ľudských práv.

Štrukturálne problémy v oblasti ľudských práv, ktoré odrážajú pretrvávajúce výzvy pre právny štát.

Parlamentná kríza

Okrem nadmerného využívania skrátených konaní, rýchlych zmien legislatívy v parlamente a obmedzení času na diskusiu členovia koalíčných strán v niekoľkých prípadoch blokovali parlamentnú kontrolu nad vládou a jej členmi. Stredisko monitorovalo najmenej 10 prípadov od januára do októbra 2025, keď bolo zasadnutie parlamentného výboru zvolané na žiadosť opozičných členov, aby sa pýtali vládnych ministrov, ale nemohli sa stretnúť, pretože členovia

koaličných strán, ktorí majú väčšinu vo všetkých výboroch, sa buď [nezúčastnili](#), alebo sa zúčastnili, ale [odmietli schváliť program schôdze](#).

Od decembra 2024 sa o opozičných [návrhoch na vyslovenie nedôvery](#) rôznym vládnym ministrom nediskutovalo, buď preto, že parlament nebol uznávaniaschopný, alebo preto, že bod programu bol neustále odkladaný na ďalšiu schôdzu. Najstarší takýto návrh, z decembra 2024, mal za cieľ odvolať ministra vnútra pre rôzne prípady zlého riadenia a nárast prípadov policajnej brutality, kde v súlade s rokovacím poriadkom členovia parlamentu požiadali o zvolanie schôdze na hlasovanie do 7 dní. Do januára 2026 sa hlasovanie neuskutočnilo.

Najnovším príkladom podkopávania úlohy parlamentu v oblasti dohľadu nad vládou je odmietnutie zvolať zasadnutie parlamentu na vyslovenie nedôvery vláde na základe ústavného zákona o tzv. „dlhovej brzde“. Podľa tohto zákona, keď dlh vlády dosiahne určité prahové hodnoty, uplatňujú sa zodpovedajúce sankcie, z ktorých poslednou je vyslovenie nedôvery. Hlasovanie sa preto malo konať koncom novembra 2025, [ale nebolo zaradené do programu parlamentného rokovania](#).

Súdnictvo

Dôvera verejnosti v súdny systém bola v roku 2025 naďalej narúšaná priamymi útokmi vládnymi ministrom na súdy a jednotlivých sudcov, ako aj pretrvávajúcimi rozpormi v rámci súdnictva.

Napríklad v septembri [minister obrany kritizoval](#) rozhodnutie Špeciálneho trestného súdu ponechať prominentnú krajne pravicovú osobnosť na sociálnych sieťach a podporovateľa vedúcej vládnej strany vo väzbe. Naznačil, že súd prijíma rozhodnutia pod tlakom a v prospech médií a spochybnil, či je súd, ktorý prijíma takéto rozhodnutia, „produktívnou zložkou súdneho systému“. Obžalovaného v tomto prípade zastupuje právnik, ktorý pôsobí ako poradca premiéra a je partnerom v právnickej firme ministra obrany.

V novembri minister vnútra prehrál občianskoprávny spor proti skupine policajtov, ktorých prepustil, napriek tomu, že niektorí z nich boli pod ochranou oznamovateľov, za hanlivé vyhlásenia ministra. Vo vyhlásení na sociálnych sieťach minister tvrdil, že rozhodnutie súdu bolo [politicky motivované a neprijateľné](#).

Minister spravodlivosti inicioval niekoľko disciplinárnych pojednávaní sudcov, ktorí predtým rozhodovali v prípadoch proti [súčasným vládnym ministrom](#) alebo [ľuďom blízkym vláde](#), čo vyvolávalo otázky o jeho motivácii. V jednom z týchto prípadov Najvyšší správny súd nielenže zamietol návrh, ale aj apeloval na ministra s tým, že aj samotný návrh môže poškodiť povest sudcu. Ministerstvo spravodlivosti vo [vyhlásení](#) uviedlo, že sudcovia by mali byť profesionálni a zdržať sa verejných odvolaní a moralizovania.

Súdna rada, samoregulačný orgán súdnictva, si tiež vyslúžila kritiku za to, že sa javí ako súčasť vládných postojov a odmieta kritizovať členov vlády, pričom [kritizovala](#) bývalú ministerku spravodlivosti, [bývalého predsedu](#) rady, ako [aj sudcov](#), ktorí rozhodujú v prípadoch proti členom vlády.

Od roku 2023 je jedno z 13 miest sudcov Ústavného súdu neobsadené, pretože parlament sa ešte nedokázal dohodnúť na kandidátoch. Predseda súdu v novembri [osobne vystúpil](#) v pléne, aby požiadal poslancov, aby si splnili svoju povinnosť. Vo svojom [prejave](#) uviedol, že v dôsledku neúplného súdu je 1000 nevybavených prípadov, v ktorých nebolo možné prideliť sudcu spravodajcu, čo spôsobuje „významné porušenie práva žiadateľov na prístup k Ústavnému súdu a práva na prerokovanie prípadu pred Ústavným súdom v primeranej lehote“.

Zmeny ústavy

Slovenský parlament schválil 26. septembra 2025 rozsiahle ústavné zmeny s účinnosťou od 1. novembra 2025. Stredisko [vyzvalo](#) poslancov, aby neprijali túto novelu, pretože podľa názoru NHRI je v rozpore s medzinárodným právom, európskym právom a predstavuje vážne riziko pre ochranu ľudských práv. Návrh bol široko kritizovaný občianskou spoločnosťou a medzinárodnými inštitúciami vrátane Benátskej komisie, ktorá k návrhu [vydala naliehavé stanovisko](#).

Nové ústavné pojmy „národná identita“ a „kultúrne a etické otázky“ boli vytvorené s otvorenou a nejasnou definíciou a s cieľom obmedziť dynamickú interpretáciu štandardov ľudských práv, ako ich stanovujú zmluvné orgány OSN, EDLP a ďalšie. Ústavná zásada primárnosti európskeho práva a medzinárodných zmlúv o ľudských právach bola spätne zmenená tak, aby stanovila, že v oblastiach zahrnutých do „národnej identity“ zostáva Slovensko suverénne, t.j. zásada primárnosti sa neuplatňuje, čo je podľa názoru Strediska v rozpore s európskym právom, ako aj s medzinárodným právom, najmä so zásadou pacta sunt servanda.

Tieto zmeny ďalej zaviedli nové ustanovenia týkajúce sa adopcie (s cieľom zabrániť párom rovnakého pohlavia v budúcnosti v adopcii), vzdelávania (s cieľom podmieniť sexuálnu výchovu písomným súhlasom zákonného zástupcu) a ustanovenie, že Slovensko uznáva iba „biologicky určené“ pohlavie muža a ženy, čo spôsobuje právnu neistotu pre transrodové osoby a ich právo na právne uznanie pohlavia vyplývajúce z práva na rešpektovanie ich súkromného a rodinného života, pričom momentálne nie je jasné, čo znamená „biologicky určené“, keďže bolo do návrhu doplnené na samom konci parlamentnej diskusie.

Sterilizácie v rozpore s právom:

Jednou z dlhodobých výziev Slovenska v oblasti ľudských práv zostáva prístup k spravodlivosti pre ženy, ktoré boli v rokoch 1966 – 2004 vystavené nezákonnej sterilizácii, a zavedenie mechanizmu odškodnenia, ktorý nebol v minulom roku ani zriadený, ani navrhnutý. A to aj napriek tomu, že túto otázku neustále nastoľujú rôzne inštitúcie pre ľudské práva vrátane minuloročnej výzvy [komisára Rady Európy pre ľudské práva](#) Michaela O’Flahertyho. Vo vládnom [legislatívnom pláne](#) na rok 2025 ministerstvo spravodlivosti uviedlo, že jeho cieľom je v decembri 2025 navrhnuť legislatívu o mechanizme odškodnenia. Žiadna takáto legislatíva však nebola navrhnutá. Návrhy na zriadenie mechanizmu predložila v parlamente opozícia, ale neboli podporené.

Cudzinecká polícia

Pretrváva [problém s kapacitami](#) cudzineckej polície. V dôsledku toho čelia cudzinci sťaženému prístupu k legalizácii svojho statusu. Napríklad aj osoby [oprávnené získať dočasnú ochranu](#) musia niekedy čakať na stretnutia viac ako 90 dní, počas ktorých nemajú prístup k zdravotnej

starostlivosti a trhu práce, čo ich stavia do zraniteľnej pozície. Je to spôsobené rôznymi faktormi vrátane nedostatočného počtu zamestnancov v porovnaní s rastúcim počtom cudzincov, ktorí žiadajú o stretnutia. Okrem toho je systém rezervácie stretnutí preťažený a zraniteľný voči podvodom. V dôsledku toho sa s časovými úsekmi na polícii obchoduje v skupinách na Facebooku a Telegramu.

Odporúčania na riešenie štrukturálnych problémov v oblasti ľudských práv, ktoré odrážajú pretrvávajúce výzvy pre právny štát

1. Politickým predstaviteľom v Slovenskej republike, aby sa zdržali verejných vyhlásení, ktoré podkopávajú nezávislosť súdnictva, dôveru verejnosti v súdny systém a zastrašujú jednotlivých členov súdnictva.
2. Vládi Slovenskej republiky, aby rešpektovala ústavné rozdelenie moci a zabezpečila, aby práva poslancov na kontrolu a preskúmanie vládných opatrení zostali zaručené a presadzované.
3. Ministerstvu vnútra, aby zvýšilo kapacity a schopnosti hraničnej a cudzineckej polície efektívne spracovávať žiadosti o legalizáciu statusu podané cudzincami.

Ďalšie pretrvávajúce výzvy v oblasti právneho štátu v roku 2025

Sloboda médií

Slovensko kleslo o deväť miest v najnovšom rebríčku Svetového indexu slobody tlače organizácie Reportéri bez hraníc (RSF) a umiestnilo sa na 38. mieste – čo je jeho najhoršie umiestnenie za posledných 15 rokov. V roku 2025 Stredisko informovalo o rozpustení verejnoprávneho vysielateľa a jeho nahradení novovzniknutou inštitúciou s názvom Slovenská televízia a rozhlas (STVR). Deväť mesiacov po založení nového verejnoprávneho vysielateľa fungovala STVR s neúplnou radou. V dôsledku toho bolo potrebné zaviesť dočasný rozpočet, a to až do úplného obsadenia rady, ktorý začal platiť v januári 2025. Piaty zostávajúci členovia správnej rady STVR boli zvolení parlamentom až v marci 2025, čo viedlo k niekoľkomesačnému prechodnému rozpočtovému obdobiu a k tomu, že dočasný generálny riaditeľ zostal vo funkcii takmer celý rok. Nového riaditeľa zvolila správna rada v máji 2025.

V novembri 2025 skupina poslancov predložila novelu zákona o mediálnych službách s cieľom transformovať Radu pre mediálne služby, regulačný orgán pre mediálne služby, na „Národný mediálny úrad“ („Regulátor“). Podľa návrhu zákona by predseda regulačného orgánu nahradil radu ako štatutárny orgán regulačného orgánu. Rada má v súčasnosti predsedu, ktorý je volený spomedzi členov rady. Podľa navrhovaného návrhu zákona by predsedu regulačného orgánu volil parlament na šesťročné funkčné obdobie po verejnom vypočutí kandidátov. Návrh zákona ďalej stanovuje, že predseda regulačného orgánu rozhoduje o všetkých záležitostiach v pôsobnosti regulačného orgánu, pokiaľ nie sú vyhradené do pôsobnosti iného orgánu, a až v druhom stupni by rada bola príslušná rozhodovať o odvolaniach proti rozhodnutiam vydaným regulačným orgánom v konaní prvého stupňa. Rada má v súčasnosti 9 členov volených parlamentom a návrh zákona navrhuje zvýšenie ich počtu na 11. Odborníci varovali, že externý politický výber predsedu

regulačného orgánu predstavuje koncentráciu vplyvu v jednom centre moci – parlamente a koncentráciu moci regulačného orgánu v jednej osobe, ktorá by rozhodovala v prvom stupni, na rozdiel od súčasného kolektívneho rozhodovania v rade.

Ochrana oznamovateľov

V decembri parlament prijal v skrátenej konaní [zákon o Úrade na ochranu obetí trestných činov a oznamovateľov](#) bez predchádzajúcej verejnej konzultácie alebo konzultácie s odborníkmi či dotknutými subjektmi. Zákon predložila vláda, ktorá sa v sobotu konala mimoriadna schôdza, na ktorej ho predstavila a schválila.

Cieľom zákona bolo zrušiť Úrad na ochranu oznamovateľov od 1. januára 2026 a nahradiť ho novozriadeným Úradom na ochranu obetí trestných činov a oznamovateľov, ktorý sa mal stať právnym nástupcom Úradu na ochranu oznamovateľov. [Odborníci varovali](#) pred negatívnymi dôsledkami ustanovení zavádzajúcich povinnosť prokurátorov alebo správnych orgánov priebežne preskúmať plnenie podmienok pre už poskytnutú ochranu a zavádzajúcich možnosť pre zamestnávateľov iniciovať opakované preskúmanie ochrany poskytnutej oznamovateľom. Odborníci [vrátane samotného úradu](#) ďalej varovali, že zákon má nahradiť súčasné vedenie úradu, napriek tomu, že na to neexistuje žiadny právny ani skutkový dôvod. Tento názor vyjadril aj prezident, keď [vetoval](#) zákon s tým, že sa zdá, že hlavným účelom schváleného zákona nie je ochrana práv zamestnávateľov ani ochrana pred pokračovaním ohrozovania základných práv a slobody, ale skôr nedomyslená a nedoriešená inštitucionálna a personálna zmena. Prezident tiež vyjadril obavy týkajúce sa legislatívneho postupu, možného porušenia zásad právneho štátu a ohrozenia využívania fondov Európskej únie. Po tom, čo parlament hlasoval za prelomenie prezidentovho veta, zákon napadlo na Ústavnom súde 63 poslancov a návrh [podporil aj verejný ochranca práv](#). [Ústavný súd dočasne pozastavil](#) účinnosť zákona, kým sám nerozhodne o veci.

Odporúčania, ako riešiť pretrvávajúce výzvy v oblasti právneho štátu

1. Vláde a Národnej rade Slovenskej republiky, aby posilnili nezávislé inštitúcie s cieľom zabrániť politickému zasahovaniu do výkonu ich povinností, ktoré sú vo verejnom záujme. Najmä, aby sa zdržali rozsiahlych reforiem alebo transformácií týchto inštitúcií bez verejnej konzultácie, účasti a expertízy a aby dbali o to, aby nevznikali obavy z politizácie nezávislých inštitúcií.